

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«Розвиток МСП (малого та середнього підприємництва) як
напряму підвищення міжнародної конкурентоспроможності приморських
регіонів України (на прикладі Одеської області)»**

Виконавець:

студент факультету міжнародної економіки

Мороз Валерій Дмитрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач

Бурлаченко Дмитро Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ключову роль в підвищенні міжнародної конкурентоспроможності Одеської області грають її підприємства. І якщо великі корпорації, які діють в області, мають достатні можливості, кваліфіковані кадри, інформаційні бази, та необхідний досвід для здійснення ЗЕД, то мале та середнє підприємництво недостатньо забезпечене цими факторами. Через це витрачається значний потенціал для підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіону. Саме тому зазначена тема є актуальною, а поставлені мета і завдання потребують вирішення.

Мета дослідження. Мета роботи полягає у пошуку та узагальненні можливостей підвищення міжнародної конкурентоспроможності Одеської області посередництвом розвитку малого та середнього підприємництва регіону.

Завдання дослідження:

- Ознайомитись з теоретичними аспектами міжнародної конкурентоспроможності регіонів, зокрема приморських, розгляд взаємозв'язку міжнародної конкурентоспроможності регіону та підприємства;
- Вивчити методологічні основи формування міжнародної конкурентоспроможності регіону;
- Дослідити вплив малого та середнього підприємництва на міжнародну конкурентоспроможність регіону;
- визначити методику оцінювання міжнародної конкурентоспроможності регіону;
- проаналізувати сучасний стан підприємств Одеської області та їх доступ до зовнішньоекономічних зв'язків;
- Виділити та узагальнити напрями вирішення існуючих проблем щодо діяльності малих та середніх підприємств які стримують темпи підвищення міжнародної конкурентоспроможності Одеського регіону
- Узагальнити пропозиції щодо покращення існуючих можливостей підвищення міжнародної конкурентоспроможності Одеської області посередництвом розвитку малого та середнього підприємництва.

Об'єктом дослідження є формування міжнародної конкурентоспроможності Одеської області під впливом розвитку малих та середніх підприємств.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні основи та організаційно-економічні рішення щодо розвитку та підвищення міжнародної конкурентоспроможності Одеського регіону України посередництвом розвитку малих та середніх підприємств регіону.

Методи дослідження. У роботі було використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи: графічні методи аналізу, методи узагальнення та синтезу, статистичного аналізу, SWOT-аналіз, кореляційний метод.

Інформаційною основою дослідження виступають закони та інші нормативно-правові документи, монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Адміністрації морських портів України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (54 найменувань) та . Загальний обсяг роботи становить 88 сторінок. Основний зміст викладено на 76 сторінках. Робота містить 2 таблиці, 17 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 3 статті: Мороз В.Д. «Розвиток малого та середнього підприємництва як чинник підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіону»//«МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ» - 2018- №8- С.102-106

Мороз В.Д. «Експортний потенціал Одеської області як чинник підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіону»// «Проблеми розвитку малих відкритих економік»-2018-С.306-308

Мороз В.Д. «Підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіону через фактор розвитку підприємства(на прикладі Одеської області)»// «Глобальні та регіональні аспекти інноваційного розвитку економіки»-2018-С.56-58.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні та методичні положення дослідження міжнародної конкурентоспроможності регіону»** розглянуто різні підходи до визначення поняття міжнародної конкурентоспроможності регіону, визначено взаємозв'язок між міжнародною конкурентоспроможністю підприємства та регіону.

У другому розділі **«Аналіз міжнародної конкурентоспроможності Одеського регіону та впливу МСП на неї»** проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність Одеської області, визначено вплив діяльності малих та середніх підприємств на її стан, проведена оцінка інфраструктури Одеського регіону і умов, необхідних для міжнародної конкурентоспроможності регіону.

У третьому розділі **«Напрямки підвищення міжнародної конкурентоспроможності Одеського регіону посередництвом розвитку МСП»** розглянуто заходи для заохочення малого та середнього підприємництва в Одеській області до зовнішньоекономічної діяльності і відповідно підвищенню завдяки цьому міжнародної конкурентоспроможності Одеської області

ВИСНОВКИ

У результаті аналізу великої кількості теоретичних та аналітичних джерел щодо проблеми міжнародної конкурентоспроможності Одеської області та розвитку МСП як чиннику її підвищення було зроблено наступні висновки:

1. Міжнародна конкурентоспроможність підприємств та регіону тісно взаємопов'язана і є одним з найважливіших елементів їх зовнішньоекономічної діяльності.
2. Найбільш узагальнене визначення міжнародної конкурентоспроможності регіонів є таке: міжнародна конкурентоспроможність регіонів - це здатність в умовах глобальної конкуренції на основі ефективного використання наявних традиційних і створення унікальних ресурсів локального розвитку стимулювати підвищення продуктивності виробництва та рівня життя місцевого населення і, відповідно, забезпечувати високий конкурентний статус у геоекономічному просторі в довгостроковій перспективі.
3. Підприємницький фактор має неабиякий вплив на міжнародну конкурентоспроможність регіону. Поняття міжнародної конкурентоспроможності регіону і підприємства перебувають у тісній взаємодії і потребують комплексного та системного дослідження.
4. Проведений аналіз зовнішньоекономічної діяльності не свідчить про стрімкий розвиток міжнародної конкурентоспроможності Одеської області. Особливої уваги потребує експортна діяльність як товарів так і послуг. Обсяги експорту за досліджуваний період мають тенденцію до стагнації, що негативно відображається на міжнародній конкурентоспроможності регіону. Варто відмітити той факт, що експорт як товарів так і послуг перевищує імпорту і це робить Одеську область експортоорієнтованою. Прямі іноземні інвестиції в Одеську область знаходяться на стадії повільного зростання, але потребується їх додаткове залучення для підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіону, бо зростання на даному етапі також більш схоже на процес стагнації.
5. На інвестиційну привабливість Одеського регіону впливає низка чинників, які в свою чергу поділяються на позитивні і негативні. Перші необхідно використовувати для залучення прямих іноземних інвестицій у регіон, а другі відповідно мінімізувати та ліквідувати для усунення перепон для надходження цих інвестицій. Потенціал малих та середніх підприємств є недовикористаним.
6. Більш детального вивчення потребує напрям державної підтримки місцевого експорту, зокрема експорту малого та середнього бізнесу. Саме цей фактор є недостатньо розвинутим і може зіграти на користь та значно підвищити міжнародну конкурентоспроможність Одеської області.
7. Одеський регіон, як найпотужніший приморський регіон України, має значний підприємницький потенціал для підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіону.
8. Механізм управління міжнародною конкурентоспроможністю регіону повинен базуватися на п'яти аспектах: транспортному, інституційному, науково-інноваційному, підприємницькому та маркетинговому. В цьому механізмі особлива увага потрібна приділятися залученню малих та середніх підприємств до

зовнішньоекономічної діяльності регіону, бо саме їх потенціал є значно недовикористаний на даному етапі економічного розвитку регіону.

9. Для підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіону посередництвом розвитку малого та середнього підприємництва у регіоні необхідно розробити наступні заходи залучення малого та середнього підприємництва до зовнішньоекономічної діяльності:

- Створити систему інформаційного забезпечення для малих та середніх підприємств, бо значна частка підприємців не тільки в регіоні, але й в Україні просто не розуміє як вести зовнішньоекономічну діяльність.
- Спростити митні і податкові умови для малих та середніх підприємств які планують вести зовнішньоекономічну діяльність.
- Розробити систему взаємодії державних митних органів, малих та середніх підприємств та перевізників, можливо на основі блокчейну.

10. В підсумку, якщо слідувати усім зазначеним вище рекомендаціям, то можливо залучити значну кількість малих та середніх підприємств, які ще не займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Це призведе до значного економічного ефекту, який буде залежити від вартості не реалізованих на зовнішньому ринку товарів малих підприємств та частки підприємств які почали вести ЗЕД після впровадження запропонованих заходів. Але для цього необхідно прикласти значні зусилля як з боку регіону і держави, так і з боку малих та середніх підприємств.

АНОТАЦІЯ

Мороз В.Д., «Розвиток МСП (малого та середнього підприємництва) як напрям підвищення міжнародної конкурентоспроможності приморських регіонів України (на прикладі Одеської області)»,

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності

292 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Міжнародні економічні відносини»,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Дипломна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – формування міжнародної конкурентоспроможності Одеської області під впливом розвитку малих та середніх підприємств.

У роботі розглядаються теоретичні основи міжнародної конкурентоспроможності регіону, її взаємозв'язок з міжнародною конкурентоспроможністю підприємства, методи аналізу міжнародної конкурентоспроможності регіону та підприємства.

Зроблено аналіз основних економічних показників міжнародної конкурентоспроможності і зовнішньоторгівельної діяльності Одеської області, визначено вплив діяльності малих та середніх підприємств на ці показники, узагальнено зарубіжний досвід у цій сфері.

Пропонуються основні напрями удосконалення міжнародної конкурентоспроможності Одеської області посередництвом розвитку малого та середнього підприємництва.

Ключові слова: Міжнародна конкурентоспроможність регіону, приморські регіони, зовнішньоекономічна діяльність регіону, міжнародна конкурентоспроможність підприємства, мале та середнє підприємництво.

ANNOTATION

Moroz V.D., «Development of SME (small and medium entrepreneurship) as a direction of increasing the international competitiveness of the coastal regions of Ukraine (on the Odessa region example)»,

thesis for Master degree in specialty 292 «International economic relations» under the program «International economic relations»,

Odessa National Economic University

Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. The object of research is formation of the international competitiveness of the Odessa region under the influence of the development of small and medium enterprises.

The article deals with the theoretical foundations of the international competitiveness of the region, its interrelation with the international competitiveness of the

enterprise, methods of analysis of the international competitiveness of the region and the enterprise.

The analysis of the main economic indicators of the international competitiveness and foreign trade activity of the Odessa region is made, the influence of small and medium enterprises on these indicators is determined, the foreign experience in this area is generalized.

The main directions of improvement of the international competitiveness of the Odessa region are offered through the development of small and medium enterprises.

Key words: international competitiveness of the region, coastal regions, foreign economic activity of the region, international competitiveness of the enterprise, small and medium enterprises.